

Nr 8.

Av herr **Norling**, om anslag till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.

Under åttonde huvudtiteln i den riksdagen förelagda statsverkspropositionen föreslår Kungl. Maj:t med avseende å anslag till populärvetenskapliga föreläsningar, att till understöd åt anstalter och föreningar som anordna dylika föreläsningar måtte anvisas på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 100,000 kr. till användning på sätt i propositionen närmare angives.

För innevarande år har ett reservationsanslag av 400,000 kr. för det ifrågavarande ändamålet ställts till Kungl. Maj:ts förfogande. Det nyssberörda förslaget avser sålunda en nedprutning av anslaget till hälften. Denna nedprutning motiveras uteslutande med statsfinansiella skäl — den ingår som ett led i Kungl. Maj:ts i och för sig mycket berömvärda strävanden att nedbringa statsutgifterna — och chefen för ecklesiastikdepartementet medger, att behjärtansvärda skäl tala för bibehållandet av ett högre anslagsbelopp.

Av i ärendet förebragd utredning framgår även att skolöverstyrelsen funnit sig böra förorda en *höjning* av anslaget. Styrelsen har härvid åberopat det understödsbehov som för år 1921 gjort sig gällande. Detta understödsbehov har varit så avsevärt, att det för sagda år disponibla anslaget visat sig otillräckligt.

Under hänvisning till skolöverstyrelsens i propositionen citerade redogörelse för föreläsningsverksamhetens omfattning och ekonomiska läge, tillåter jag mig påpeka, att just under nu rådande depressionsperiod har publikfrekvensen vid de populärvetenskapliga föreläsningarna, särskilt i de större industrisamhällena, visat tydlig tendens att stiga. Under dylika förhållanden kan det, enligt min mening, icke anses välbetänkt, att genom en sänkning av statens understöd till ifrågavarande viktiga gren av folkbildningsarbetet äventyra föreläsninganstalternas förmåga att i samma utsträckning som hittills upprätthålla sin verksamhet. En sänkning av statsanslaget skulle helt visst få desto mera ödesdigra följder för verksamhetens fortbestånd och framtida utveckling, som man näppeligen i dessa tider kan

våga förutsätta någon möjlighet att i avsevärd mån stegra de lokala föreläsninganstalternas ortsinkomster.

I propositionen framhålles, att sådana åtgärder möjligen kunna vidtagas, att den föreslagna, som temporär betecknade nedsättningen av anslaget icke kommer att under nu ifrågavarande tidsperiod tillskynda föreläsninganstalterna någon allvarlig skada. Tyvärr vågar jag icke dela denna Kungl. Maj:ts förhoppning. Det synes mig tvärtom antagligt, att en sänkning kommer att förorsaka mycket allvarliga olägenheter, särskilt för de mindre och enligt sakens natur ekonomiskt svagt situerade föreläsninganstalterna. På en del platser är det måhända möjligt att i någon mån minska föreläsningarnas antal. Dylik reducering har emellertid mångenstädes redan skett på grund av de höga omkostnaderna, och det är uppenbart, att man icke kan gå allt för långt på denna väg, eftersom nedbringandet av föreläsningarnas antal lätt kan föranleda minskning av resp. föreläsninganstalters ortsinkomster. Dessutom kan det antagas, att dylik reducering på sina håll skulle äventyra föreläsninganstalternas möjligheter att genom samarbete med varandra nedbringa kostnaderna.

Huruvida, såsom Kungl. Maj:t antager, någon nedsättning av föreläsarnas arvoden kan vara att vänta, förefaller mig synnerligen tvivelaktigt, alldenstund den stegring dessa arvoden undergått sedan 1914 icke varit tillnärmelsevis så kraftig, att den kan sägas kompensera penningvärdets fall. Däremot kan ju numera någon sänkning av resekostnaderna motses, men å andra sidan tendera lokalhyror och dylika omkostnader snarast att stiga.

Då sålunda obestriddligen mycket starka skäl tala emot den av Kungl. Maj:t proponerade nedprutningen och då de statsfinansiella synpunkterna icke, när det gäller viktiga kulturella intressen och behov, torde böra tillmätas en absolut avgörande betydelse, tillåter jag mig härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta att bibehålla anslaget till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, vid dess förutvarande belopp och sålunda för tiden 1 januari—30 juni 1923 för ifrågavarande ändamål anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kr.

Stockholm den 16 januari 1922.

A. S. Norling.